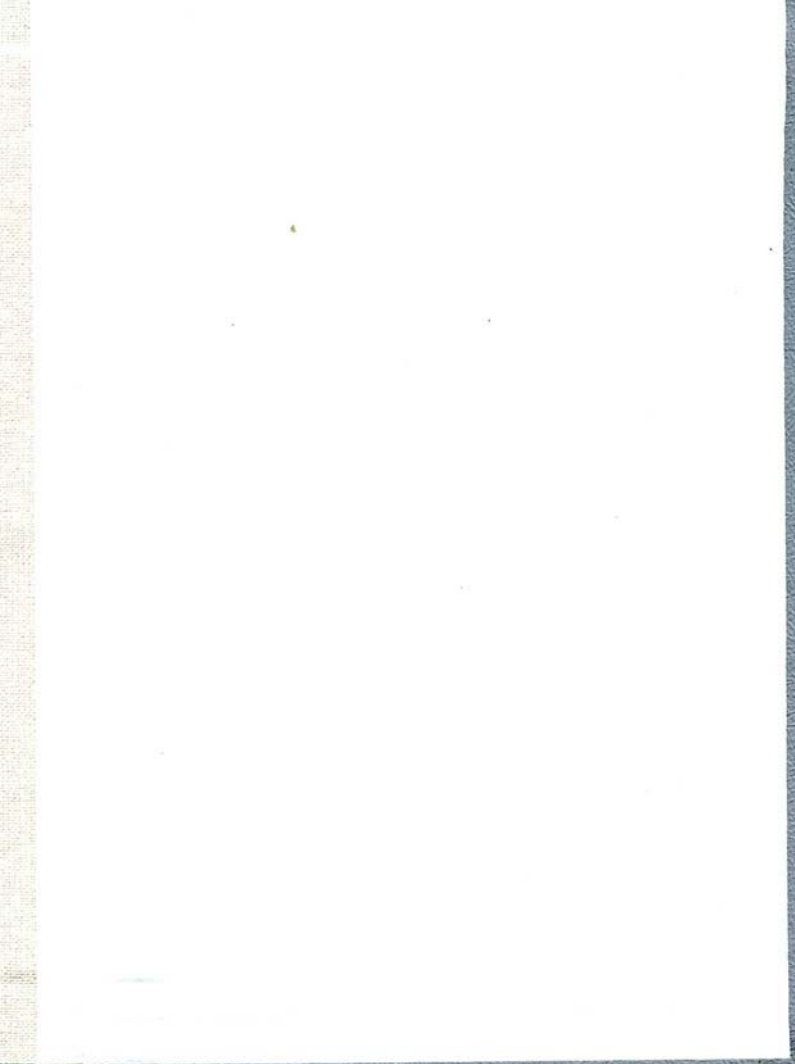

Ба 53 990

000 800

4
32648

2

[Faint, illegible text and markings on aged paper]

Ба 53 990

КНІЖНІЦА „МАЛАДНЯК“

6
9-13

ОСКАР УАЙЛЬД

БАЛЯДА РЭДЫНГСКАЕ ТУРМЫ

Б-9
53990

Бел. адзел
1994 г.

Пераклаў
разьмерам аўтэнтыку
з ангельскай мовы
МІХАСЬ ДУБРОЎСКІ

1-я дзяржаўная друкарня.
Заказ № 1008
У ліку 2000 экз.
Галоўлібел № 14128

25.11.2009

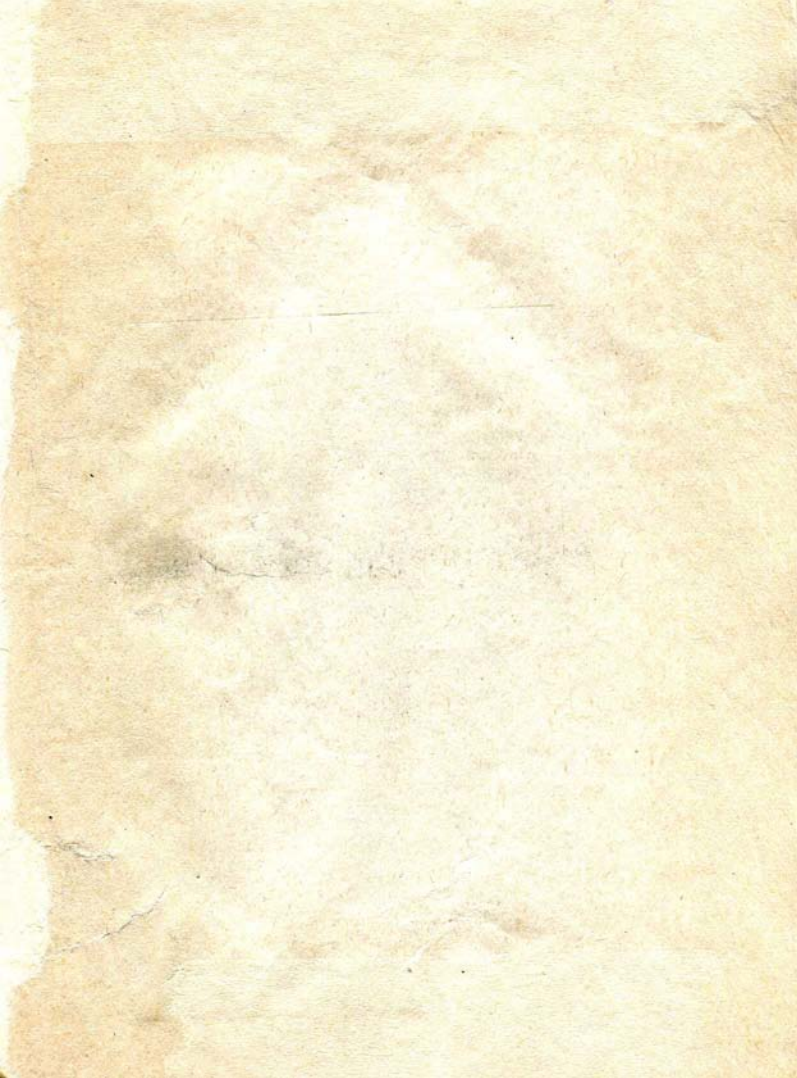
П А М Я Ц І

К. Т. У.

быўшага кавалерыстага каралеўскай
коннай гвардзіі.

Памёр у вастрозе яго вяліцтва.

Рэдынг, Бэркшыр, 7-га ліпня 1896 г.

БАЛЯДА РЭДЫНГСКАЕ ТУРМЫ

I

Ня быў ён болей у пунсовым,
Бо кроў з віна зрабіў,—
Віно і кроў трымалі рукі,
Як з мёртвай знойдзен быў,—
Жанчыну тую, што кахаў ён,
У ложку загубіў.

І ён ішоў між вінаватых
У шэрае зашыт,
Ішоў ён лёгка і вясёлым
Яго здаваўся від,
Але ня знаю, каб глядзеў хто,
Як ён, на кругавід.

Нідзе, ніколі я ня бачыў,
Каб прагавіта зрок
Упіўся так ў істужку сіні,
Якую наш астрог
Лічыў заўсёды вольным небам
І зайдрасна сьцярог.

З другімі душамі ішоў я,
А думкі з ім былі
Аб тым, які учынак рукі
Яго зрабіць маглі.
Як раптам хтось шапнуў за мною:
„Жджэ, небарак, пятлі“.

А божа-ж мой, турмы зьнянацку
Дрыгнула дужа цьвердзь,
І стала неба, як у горне
Растопленая медзь,
І хоць увесь хварэў я духам,
Цяпер ня сьмеў хварэць.

Я толькі знаў, з якою думкай
Ён робіць кожны крок,
Глядзіць на пышны дзень уважна,
Наколькі даў астрог:
Забіўшы тую, што кахаў ён,
Хай сам ідзе у мрок.

Усе зьнішчаць каханых сталі,
Як арадзіўся сьвет:

Адзін заб'е паглядам лютым,
Той здраду кіне ўсьлед,
Ляклівы губіць пацалункам,
Гэрой бярэ штылет.

Адзін заб'е каханьне юным,
У старасьці другі,
Той удушае абыйманьнем,
Той звонам дарагім,
А добры—нож бярэ, бо мёртвы
Ня ведае тугі.

Той прагне надта, гэты мала—
Купляе,—прадае,
Той плача шмат, спакойны гэты
І ўздыху не пральле,
Аднак-жа, кат ня ўсім забойцам
Пазыку аддае.

Ня ўсіх забойцаў сьмерць чакае
З вяроўкаю ганьбы,

Ня ўсім пятля абыйме шыі,
А палатно чубы,

І зваляцца скрозь дошкі ногі,
Паважыўшы слупы.

Ня ўсе ў бязмоўнасьці дазораў
І дзень, і ноч сядзяць,

Якія плач і стогн малітвы
Нявольніка сачаць,

Сачаць, каб у турмы здабычу—
Сябе—ня мог адняць.

Ня ўсе пабачаць пры сьвітаньні,
Забіўшыся у кут

У камэры, Папа у белым,
Які заўсёды тут,

Судзьдзю й турмы Дазорцу ў чорным,
Прынесшых ім Прысуд.

Ня ўсе адзенуцца пакорна
 Ў няслаўны свой паход
Ў той час, як Доктар моўчкі смокча
 Усякі паварот,
І ход гадзіннікаў кішэнных
 Грукоча, як завод.

Ня ўсе пазнаюць мукі смагі,
 Што паліць горш пяску,
Калі зьнянацку кат наложыць
 На плечы іх руку,
І каб ніколі мук ня мелі,
 Раздасьць па учкурку.

Ня ўсім Адходнае чытаньне
 Аддасца ў галаве,
Калі жах сэрца разважае,
 Што ён яшчэ жыве;

Ня ткне труну сваю, як вайдзе
 Пад страшную павець.

Ня ўсе ў паветра погляд кінуць
Скрозь вузкі лапiк шкла,
Ня ўсе губамi праха ўзмоляць,
Каб сьмерць хутчэй прышла,—
Не датыкнецца пацалункам
Кайафа да чала.

II

Ўжо тыдняў шэсьць гуляў жаўнер наш
У шэрае зашыт,
Ішоў ён лёгка, і вясёлым
Яго здаваўся від,
Але ня знаю, каб глядзеў хто,
Як ён, на кругавід.

Нідзе, ніколі я ня бачыў,
Каб прагавіта зрок
Упіўся так ў істужку сіні,
Якую наш астрог
Лічыў заўсёды вольным небам
І зайдрасна сьцярог.

Ня корчыў рук ён безрассудна
І бога не прасіў,
Каб у ганебным склепе мукі
Надзею ўваскрасіў,
А толькі жмурыўся на сонца
І ўсьцяж паветра піў.

Ня корчыў рук ён і ня плакаў,
Пагорлівы даўно,
Ён толькі раньне піў, як быццам
Давала моц яно:—
Адкрытым ротам піў ён сонца,
Як добрае віно.

І я, і ўсе мы ў іншым коле
Пытаючы ішлі
Аб тым, які учынак рукі
Яго зрабіць маглі,
З тупым зьдзіўленьнем мы сачылі
За тым, хто жджэ пятлі.

І дзіўна знаць было, што вязень
Мог весела хадзіць,
І дзіўна знаць было, што хціва
На кругавід глядзіць,
І дзіўна знаць было, што гэтак
Павінен заплаціць.

І дуб, і клён лісьцём зялёным
Вясною цешаць нас,
А страшна бачыць слуп драўляны
І гадзіну—паяс,
Бо чалавек там стане плодам
Раней, чым прыдзе час.

Сядзець высока—кожны вока
Намульвае да сьлёз,
Але бяз жаху хто на плаху
Жыцьцё сваё узьнёс,
Каб падзівіцца скрозь ашыйнік
На хараство нябёс?

Прыемна скокамі заўсёды
Каханьне аздабляць,
І там, дзе чутны флейты, лютні,
Прыемна ўсім гуляць,
Але з пятлёю над зямлёю
Ня соладка скакаць.

І мы уважна з болей страшным
Сачылі яго сьлед,
І кожны думаў, ці ня кіне
І ён так гэты сьвет;
Убачыць прагнуў кожны Багна
Сваё паміж прымет.

Але, урэшце, між Падсудных
Нябожчык не хадзіў,
І ведаў я, што ён ў засьценак
Турмы уведзен быў,
І больш ніколі ня убачу
Таго, што так сачыў.

Мы стрэліся, як судны мора
Ў навалу з двух шляхоў,
Не гаварылі сябра з сябрам,
Бо мы ня мелі слоў.
Мы стрэліся ня ў ноч сьвятую,
А ў цяжкі дзень судоў.

І ён, як я, ў мурах турэмных
Людзкім адкідкам быў,
Нас людзі выпіхнулі з сэрца
І зараз бог забыў,
Жалезны зеў, што Грэх шукае,
Са злосьцю нас схапіў.

III

Двор Даўжнікоў быў мурам скован,
Са сьцен спаўзаў зялец,
І ў гэта нетра йшло паветра
З-пад неба, як сьвінец;
З яго бакоў хадзіла варта,
Каб не памёр мярцьвец.

Ці ён сядзеў з вартаўнікамі,
Што дзень і ноч маўчаць,
Якія плач і стогн малітвы
Нявольніка сачаць,
Сачаць, каб у турмы здабычу —
Сябе—ня мог адняць.

Дазорца быў суровы служба,
Які Статут спаўняў,
А Доктар Сьмерць, як факт вучоны,
Нам часта выкладаў,
І двойчы ў дзень к нам поп пры-
ходзіў
І кніжку пакідаў.

І двойчы ў дзень курыў ён піпку
І піва піў карэц,—
Яго душа была пакойна;
Нам гаварыў хлапец,
Што задаволена й бяз болі
Чакае свой канец.

Але чаму спакойна мог ён
Аб гэтым нам казаць;
Маўчала варта ўся упарта,
Ніхто ня сьмеў спытаць,—
Бо вартаўнік павінен маску
Маўклівасьці трымаць.

А мо' быць кожны з іх, як можна,
Дабро зрабіць быў рад,
Але што Літасьць там, дзе схован
Злачынстваў страшны клад,
Якое слова будзе нова,
Што скажа брату брат?

Хадой нязграбнай мы рабілі
Наш блазенскі парад,—
Дык што: лічылі нас адною
Між Д'ябальскіх Брыгад,
Тут карак зголен, рух ня волен,—
Вясёлы маскарад.

Мы аб матуз ірвалі кіпці,
Зьдзіралі скуру з рук,
Мы церлі лзьверы і падлогу,
Скаблілі краты й люк,
Убогім стадам рад за радам
Нясьлі мы гвалт і стук.

Дзяругі шылі, білі камень,
Круцілі калаўрот,
Мы білі бляху, гымны праху,
Сьпявалі ў поўны рот,
Але у кожнага на сэрцы
Ляжаў спакойна гнёт.

058559
9

Ляжаў што злыдні й нашы тыдні,
Як твань між траў, паўзьлі,
Выпадак люты горш атруты
Мы тут зрабіць маглі;
Аднойчы, ідучы з работы,
Ля ямы мы прашлі.

Разызяўленым правальлем дзірка
Жывую чула рэч,
Крыві прасіў бруд ямы сівы,
Асфальт блішчэў, як меч;
І знаў наш полак, што на золак
Адзін атойдзе прэч.

Ішлі мы проста там, дзе яма,
Дзе Сьмерць і Суд, і Страх,
Прашоў там кат умрок з прыладам,
Прапоўз, як цяжкі мах;—
У нумарованых магілах
Мы свой хавалі прах.

Той ноччу Цені ў калідсрах
Мільгалі тут і там,
І крокаў гукі горад мукі
Не аддаваў вушам;
І быццам мары ў вокны твары
Глядзелі з нашых ям.

А ён быў тым, хто ў красках лога
Лятунак сном абняў;
Жаўнер з клякоткай сон салодкі
Той дбайна пільнаваў,
Жаўнер дзівіўся, што салодка
Ён перад карай спаў.

Ледзь там ня сьпяць, дзе плакаць
трэба
Ня быўшым у сьлязах,
Драпежнік, злодзей і забойца
Былі ўсе на нагах,
Скрозь кожны мозаг поўз на рукі
Другога з болем жах.

О, страшна адчуваць і несьці
Староньнія грахі,
Якія быццам шпага ў сэрцы,
Што ткне з усёй магі;
За тую кроў душылі сьлёзы,
Што праліваў другі.

І варта ў лямцавым абуцьці
Паўзла ля нумарэй,
Паўзла пужліва, каб падгледзіць
У шчыліну дзьвярэй,
Як не маліўшыся ніколі
Маліўся там скарэй.

Ўсю ноч мы пільна на каленях
Маліліся за труп,
Паўноч суровая вітала
На катафалку зруб,
І смак Пакуты быў для сэрца,
Як жоўці смак для губ.

Пяялі пеўні шэры, жоўты,
А ранья не нясьлі,
Пачвары Жаха ў нашы вуглы
Вужакамі паўзьлі,
І кожны дух, што ходзіць з ноччу,
Вязаў іх у вузлы.

Яны каціліся натоўнам,
Як на кірмаш народ,

Сваімі скокамі рабілі
Прыгожы пераплет,

І з малімоніяй агіднай
Трымалі мары сход.

Яны з гримасай гібкай масай
Ішлі рука ў руку,

Ступала банда сарабандай,
Як мётлы па таку,

Рабіла рэзка арабескі
Завей па пяску.

Марыонэтак з піруэтам
Цікавіла хадзіць,
Пад флейты плача карагоды
Страшэнныя вадзіць,—
Яны пяялі, ўсе пяялі,
Каб мёртвых разбудзіць.

„Ого,—крычалі,—мір бязьмежан,
А цесна жыць у ём!“

Іграць ахвотна ў карты стане
Здаволены жыцьцём,
Але прайграе, хто іграе
Ня ўмеючы з Грахам.

О, не з паветра жах істоты
Свавольныя нясьлі
Туды, дзе путы сном Пакуты
На вольны рух ляглі,
Яны, о, Езус, як жывыя
Клубяцца па зямлі.

Нячутным крокам, трошкі бокам
Навокал каля нас
Яны круціліся у вальцу,
Кудысь манілі нас
Усьмешкай хуткай прастыту гкі
У малітвы цяжкі час.

Ужо заплакаў вецер ранья,
А ноч яшчэ жыла,

У бязмежных кроснах цемра млосна
Тканіну мглы пляла,

І мы стагналі, духам палі,
Што Кара дня ішла.

Навокал сьцен турэмных вецер
Галосячы блудзіў,

Каток сталёвы ледзьве клёваў,
Мінуты адвадзіў...

О, вецер, кручаны, за што ў нас,
Ты стогны разбудзіў?

Урэшце, ў цені агароды
На вапнавай сьцяне

Раптоўна стаў адбітак відзен
Сьвінцовых кратаў мне,

І ведаў я, што ў іншым месцы
Сусьвет ужо ясьнеў.

У шэсьць гадзін мялі, дзе трэба,
У сем маўчалі мы,
Але хістаньнем ветра раньня
Гулі вуглы турмы,
Бо Сьмерці Уладар намер меў
Тым дыханьнем забіць.

Яна была амаль прыметна,—
Ні конна, ні ў багры,—
Вяроўка, дошкі, месца трошкі
Між слупаў на гары;
Зьвястун гатовы й мотуз новы
Чакалі ледзь пары.

Мы, як ў ахвоты па балоту
Панураму ішлі,
Мы тут ужыцца і маліцца
Ўжо болей не маглі,
З усёй мярлогі ўсе трывогі
З Надзеяй уцяклі.

Для Чалавека шлях Прысуды
Заўсёды прасты быў,—
Ў ём гіблі моцны і нядужы,
Хто жыў і хто ня жыў;
Пятой жалезнай моцай моцных
Спрадвеку ён душыў.

Усе жадалі звона—восем,
 Быў кожны сух язык,
Мы ведалі, што момант гэты,—
 Праклятай Долі крык,—
Аднолькава і злых, і добрых
 Зажме пятля кадык.

Жадаючы васьмі, другое
 Ніхто ня мог рабіць,
Дзеля жаданья ўсё мы раньне
 Ня сьмелі гаманіць,
Але здавалася—шалёны
 У сэрцы ў нас бубніць.

Зьнянацку скалыхнуў паветра
Гадзіньніка удар,
І у турме рыданьне ўстала.
Нядужасьці ахвяр,—
Так дужыцца пракажай хворы
У кругу балотных мар.

Як часам страшнае мы бачым
Сярод крышталю сноў,
Пабачылі мы трос пяньковы,
Стары абрус і кроў,
Дзе сьціснуў кат у крык малітву
Нявольную бяз слоў.

Увесь той боль, каторым жыў ён,
У крыку азьвярэў,
І дзікай справы пот крывавы
Хутчэй другіх я стрэў,—
Хто болей жыў жыцьця другога,
Той болей і хварэў.

IV

Няма імшы у раньне кары,
Бо некаму служыць,
Сьвяшчэньнік сэрцам надта хворы
І бледзен, і дрыжыць,
Ці ён зусім ад страху ў хаце,
Як мёртвы, сам ляжыць.

Нас пільнавалі да другога
Паўдзённага званка,
Грукочучы ключамі варты,
Шукала нас рука,
І выхадзілі мы пахіла
З жэлезнага мяшка.

На двор, у божы сьвет мы вышлі,
Але быў шлях закрыт,
Быў твар ва ўсіх то вельмі белы,
То шэры, бы граніт...
Ніхто так не глядзеў уважна,
Як ён, на кругавід.

Нідзе, ніколі я ня бачыў,
Каб прагавіта зрок
Упіўся так ў істужку сіні,
Якую наш астрог
Лічыў заўсёды вольным небам
І зайдрасна сьцярог.

Быў кожны з нас пахілы тварам,
Лагодны, як аўца.
І кожны думаў, мо' ён жджэ
Падобнага канца;
Калі адзін забіў жывога,
То многа—мерцьвяца.

Хто учыняе грэх у другі,—
Катуе мёртвых зноў,
Сілком заплямлены здзірае
З нябожчыка пакроў,
Сілком выцягвае па кроплі
Запечаную кроў.

Падобны клоунам адзеньнем,
У цяжкую пару

Бязмоўна мы ішлі навокал
Па коўзкаму двару.

Бязмоўна мы ішлі навокал
Калёнай сябр к сябру.

Бязмоўна мы ішлі навокал,
Скрозь розум наш пусты—

Успамінаньні аб страшэнным
Шумелі, як кусты,

Хватаўся Жах ісьці наперад,
А ззаду Страх бляды.

Туды, сюды хадзіла Варта
І пільнавала Жах,
Уся была ў мундзірах з голкі
І ў сьвятачных штанах,
А што рабіла—выдавала
Нам вапна на нагах.

Мы месца, што глядзела ямай,
У другі не знашлі,
Бачнеліся ля сьцен турэмных
Ледзь колеры зямлі,
Пясок і бруд, і вапна кучай
На мёртвага ляглі.

І
мантыяй якоюсь рэдкай
Ён дзіўна быў накрыт:
Для здзекі большай над памершым
Пакінут голым стыд,
Ляжыць скаваны кайданамі,
Бясформены на від.

І вапна мяса есьць і косьці
Вымае мерцьвяца;
Днём цела есьць, а ноччу косьці;
У таемнасьці капца
Есьць мяса й косьць папераменку,
А сэрца—без канца.

І тры гады ня будуць сеяць
Зярыят ніякіх там,
Бо тры гады ня ўзойдзе сем'я,
Дзе шмат крываваых плям;
І цягнецца ўсё месца тое,
Да зор, падобна нам.

Здаецца ім—забойцы сэрца
Спаганіць, што ня сей,—
Няпраўда! Зьмешаная з кроўю
Зямля шмат лепш людзей,
Там колер алых рож чырвоней
І белых рож бялей.

З грудзей узойдзе белай рожы,
А з губ—чырвона-цвѣт,
Хто ведаць можа тыя дзівы,
Якія мае сьвет,
З тых пор, як старцаў кій прад Папай
Стаў зеленню адзет.

Чырвонай рожы, белай рожы
Ў мурах турмы няма,
Каменьнем, цэглай, чарапіцай
Красуецца турма,
Тут, рожы смутак-бы лячылі,
Сьвятлей была-бы цьма.

Сюды ніякіх рож пялётак
Ніколі не спадзе,
Пясок і бруд ля сьцен турэмных
Ў атручанай вадзе,
Акрутнасьць душ з бязьмежнай ноччу
Тут гутарку вядзе.

І хоць нябожчык быў абкружан
Турэмнаю сьцяной,
І дух у ланцугох ня ходзіць
З гадзінаю начной,
І дух закуты толькі стогне
Пад цягатай зямной,—

Ён супакоіўся, тужлівы,
У цішыне труны,
Туды ня сходзяць чарадою
Шалеючыя сны,—
Бо там няма ні зорак дзіўных,
Ні Сонца, ні Луны.

Яго цягнулі, як жывёлу,
Як зьвер павешан ён,
Не адпявалі панахвіду
І не званілі ў зван,—
З жыцця пасьпешна захапілі
І выкінулі вон.

З яго было адзеньне знята,
Каб выглядзеў, як слуп,
І стала горла барвяністым,
І зірк уважны туп;
Насіўся злога гучны рогат,
Дзе быў паложан труп.

Ня пойдзе поп туды маліцца,
К няслаўнай яме той,
Не пакладзе адзнаку крыжа
Прывычнаю рукою,
Хоць і павінен ён выконваць
Там абавязак свой.

Ён перашоў гравіцу шчасця
І лютых мук жывых;
Ў разьбітай урне Шкадаваньня
І стогн, і плач ня сьціх,—
Аб ім адкінутыя плачуць,
Бо плакаць—доля іх.

V

Праўдзіў ці не Закон—ня знаю,
 А добра зналі мы,
 Што вельмі моцны мура сьцены
 І доўгі дні турмы,
 Што кожны дзень падобен году,
 І кожны год—нямы.

І ведаў я: Закон усякі,
 Што мае Чалавек,
 Як першым братам брат забіт быў
 І сьвет стаў сьвет калек,—
 Мякіну дбайне ашчаджае,
 Зярно кідае ў зьдзек.

І ведаў я, было б ня дрэнна,
 Каб думаў так любы,—
 Астрог, які народ будзе,
 Ёсьць дом яго ганьбы,
 Куды у мрок ад Сонца брата
 Кідае брат сьляпы

Хаваюць там і зрокі сонца,
І зорак залатых,
Сваё хаваюць добра Пекла,
Каб спраў ня бачыў тых,
Якія ў ім кішаць, як чэрві,—
Ні грэшны, ні сьвяты.

Раджаюць правы злых там справы,—
Турма не для добра,
Ўсё добрае у чалавеку
Там гіне, як мара,
Вартуюць нашы дзверы распач
І нудная Пара.

Прымусяць там дзіця малое
Да сьмерці працаваць,
Ахвотна з жартам стануць хворых
І сівых катаваць,
Даваў загады ёлуп дурню;
А што было сказаць...

Жывуць там людзі ў цесных дзірках
Вільготных і глухіх,
Жывая сьмерць смуродам дыша
У вокны з-пад страхі,
Мярцьвее ўсё і толькі Похаць
Адгруквае сігі.

Вада, якою нас паілі
Была—агідны мут,
Нам горкі хлеб давалі з вапнай.
Глытаўся ён, як прут,
І сон хадзіў, крычаўшы к часу
І быў бязьмежна лют.

Астрожны Голад з бледнай Смагай,
Як джала двух вужак,
Але наш ропат гэты клопат
Не падымаў-бы так,
Калі-б цягот, што днём мы носім,
Другі быў ноччу смак.

Заўсёды ноч у кожным сэрцы
І на губах праклён,
Ў асобным пекле кожны з працы
Сьлязамі асьляплён,
І цішыня страшней навокал,
Чым дзесь жалобны звон.

Ніхто з чужых да нас ня прыдзе
Пагаманіць, як свой,
І вока жорсткае вартуе
Скрозь дзьверы наш спакой.
Забыты ўсімі, гінем, гінем
І целам, і душой.

Іржавае жыцьцё—ўжо лепей
Адразу-бы забіць,
Адзін кляне, другі галосіць,
Той стогне і цярпіць,
Але прыходзіць к нам Бязмежнасьць
Каменьне душ крышыць.

І сэрца кожнае, што вып'е
Турэмнай кельлі кат,—
Судно ад міра дарагога,
Той нечаканы клад,
Які калісьці ў дом праказны
Ліў дзіўны арапат.

Шчасьлівыя, каторых сэрцы
Ня могуць больш ісьці,
Як чалавек інакшы можа
Ад Грэху адыйсьці
І к новаму жыцьцю дарогу
Інакшую знайсьці?

І ён з багрыстым, пухлым горлам,
Чый так уважліў зрок,

Чакаў таго, хто Душагуба
У Рай увесці мог;

Хто каецца ў хваробе духа,—
Ад мук жыцця далёк.

Той чалавек, які ў чырвоным
Яму Закон чытаў,

Каб замірыўся ён з злачынствам,—
Жыцця тры тыдні даў,

Каб змыў крывёю міг няслаўны,
У які ён нож трымаў.

Абмылі сьлёзы рукі тыя,
Што мелі кроў і сталь,

Зьвярнулася да рук злачынца
Ізноўку чыстата

І стала Каіна адзнака
Пячаткаю хрыста.

VI

Ля Рэдынга астрог ёсьць Рэдынг
 І ў ім—ганебны роў,
 Ляжыць там чалавек тужлівы
 Між агнявых зубоў,
 Ляжыць у саване агнёвым,
 Няма над мёртвым слоў.

 Яго да ўваскрасеньня мёртвых
 Нічыі ня ўзьбудзіць крок,
 Ня трэба сьлёз там непатрэбных,
 Дзе ён пакорна лёг,—
 Забіўшы тую, што кахаў ён,
 І сам пашоў у мрок.

 Усе зьнішчаць каханых сталі,
 Як арадзіўся сьвет,
 Адзін заб'е паглядам лютым,
 Той кіне здраду ўсьлед,
 Ляклівы губіць пацалункам,
 Гэрой бярэ штылет.

1964

Бел. аддэс
1994 г.

З Ы М Е С Т

	Стар.
Баляда Рэдынгскае турмы	
Песьня I	7
” II	13
” III	17
” IV	29
” V	37
” VI	43

1875

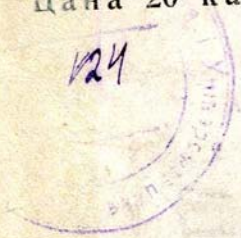
1875

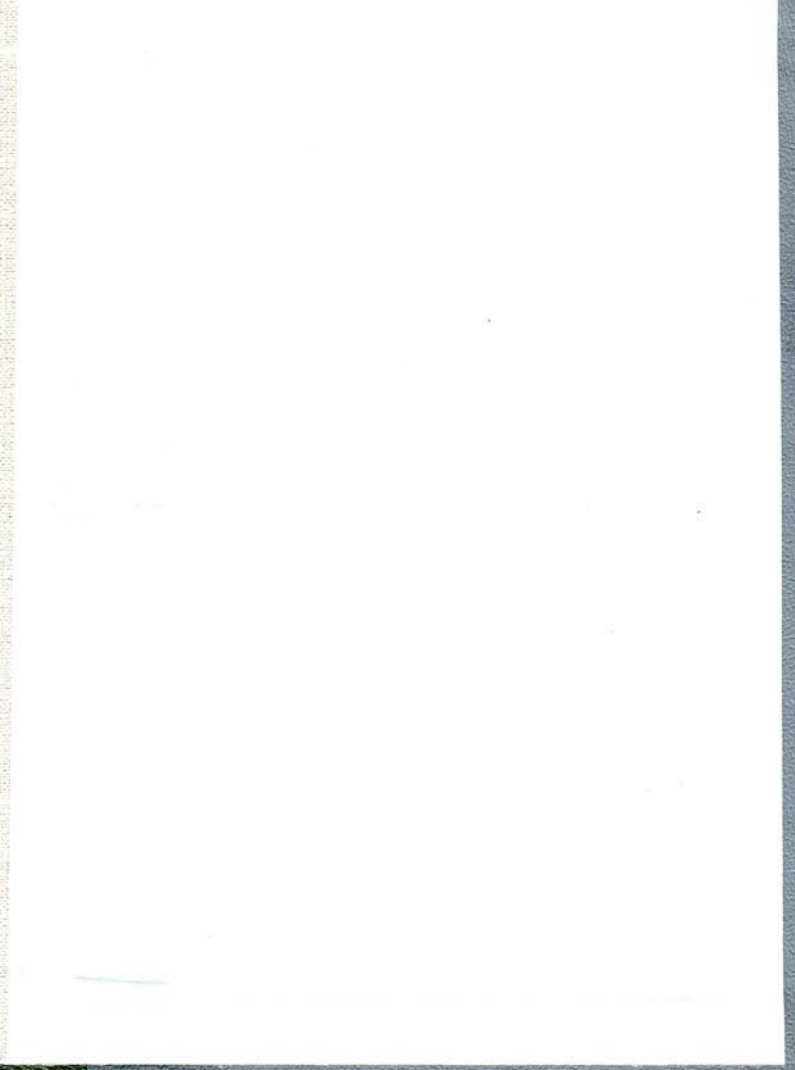
Бел.
П

Цана 20 кап.

124

R000000 1957299